

Innst. S. nr. 237

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

St.meld. nr. 18 (2008–2009)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om NRK-plakaten – dekning av valg

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning og bakgrunn

Kultur- og kirkedepartementet har lagt frem en stortingsmelding med forslag til endring av NRK-plakaten. Departementet legger opp til at NRK-plakaten skal suppleres med en formulering som sier at NRKs dekning av politiske valg skal være bred og balansert, og at samtlige partier og lister over en viss størrelse normalt omtales i den redaksjonelle valgdekningen.

Ved lokalvalget i 2003 sendte TV Vest reklameinnslag for Pensjonistpartiet i Rogaland i strid med § 3-1 tredje ledd i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m. (kringkastingsloven) om forbud mot reklame for livssyn og politisk budskap i fjernsyn. Daværende Statens medieforvaltning ila kanalen et gebyr.

TV Vest gikk til søksmål mot staten. Oslo tingrett frikjente staten. Saken ble siden anket inn for Høyesterett, som med fire mot én stemme konkluderte med at Statens medieforvaltnings vedtak var forenlig både med Grunnloven og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK).

TV Vest brakte deretter saken inn for Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) i Strasbourg, som konkluderte i dom av 11. desember 2008.

1.2 EMDs kjennelse

EMD kom til at Statens medieforvaltnings vedtak var et brudd på artikkel 10 i EMK. Det grunnleg-

gende premisset for dommen var at for Pensjonistpartiet var politisk reklame den eneste muligheten til å få tv-dekning. Domstolen viste samtidig til mange legitime grunner for å regulere rammene for politisk reklame.

Meldingen går gjennom dommen, og det vises i meldingen til at i dommen skriver EMD at det primære målet med forbudet ikke var å forhindre at et lite parti som Pensjonistpartiet reklamerte i fjernsyn. Intensjonen med forbudet var snarere å beskytte slike grupperinger. Ettersom Pensjonistpartiet ikke var omfattet av mediernes redaksjonelle omtale, var betalt fjernsynsreklame den eneste muligheten partiet hadde for å nå frem med sitt budskap i fjernsynsmediet. Domstolen mente derfor at forbudet ikke hadde den ønskede effekt med hensyn til dette partiet.

Meldingen viser til at dommen tar stilling til forbudets virkning for små politiske partier som normalt ikke omfattes av mediernes redaksjonelle dekning i en valgkamp. Det går videre fram av meldingen at dommen inneholder ingen uttalelser om at det generelle reklameforbudet må oppheves.

Dommen nødvendiggjør ifølge meldingen følgende ikke at Norge må oppheve dagens forbud mot politisk reklame i fjernsyn. Den vil imidlertid legge føringer for små partiers ytringsfrihet og mulighet til å få dekning på TV.

Departementet er uenig i dommen. Regjeringen har likevel valgt å ikke kreve saken oversendt EMDs storkammer. Dette har primært sammenheng med at dommen ikke er til hinder for at kringkastingslovens forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap på fjernsyn opprettholdes, forutsatt at det gjennomføres tiltak som legger bedre til rette for små partiers tilgang til fjernsynsmediet.

1.3 Kringkastingslovens forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap

Kringkastingsloven § 3-1 tredje ledd setter i dag forbud mot reklame for livssyn og politisk budskap i fjernsyn.

Meldingen viser også til at mange andre europeiske land har forbud eller andre restriksjoner mot politisk reklame. Dette gjelder blant annet Danmark, Sveits, Tyskland, Frankrike, Storbritannia, Irland, Spania og Portugal.

Meldingen viser til forrige behandling av forbudet mot politisk reklame, jf. St.meld. nr. 18 (2005–2006).

Argumentene for å opprettholde forbudet mot politisk fjernsynsreklame i St.meld. nr. 18 (2005–2006) er like relevante i dag. Det vises til at formålet med reklameforbudet ikke er å begrense ytringsfriheten, men å sikre likeverdige vilkår for meningsytring. Fjernsynsreklame er dyrt. Små partier og organisasjoner uten sterke pengeinteresser i ryggen vil i liten grad ha økonomi til å kjøpe seg reklameplass. I praksis kan dette bety at bare noen få og finansielt sterke partier vil ha mulighet til å kjøpe seg politisk innflytelse gjennom fjernsynsreklame. Politisk reklame kan derfor bidra til langt større skjevheter med hensyn til hvem som når frem med sine budskap i fjernsynsmediet. For å sikre mest mulig likeverdige vilkår for meningsytring i en valgkamp mener departementet derfor at forbudet mot reklame for livssyn og politiske budskap i fjernsyn bør opprettholdes.

1.4 NRK-plakaten og lov om redaksjonell fridom i media

Det gjøres i meldingen rede for kringkastingssektorens stilling, den redaksjonelle friheten og eiers rett til å kunne legge overordnede føringer på mediets redaksjonelle profil og formål gjennom NRK-plakaten.

1.5 Endring av NRK-plakaten – dekning av politiske valg

Meldingen viser til at NRK-plakaten har som hensikt å samle de krav og forventninger samfunnet stiller til Norsk rikskringkasting. NRK-plakaten inneholder på flere punkter krav som er styrende for NRKs redaksjonelle virksomhet.

Det heter videre at omtale av partier og kandidater ved valg styres av redaksjonelle prinsipper. Undersøkelser av redaksjonell praksis viser at de store partiene får mest omtale i media. Fjernsynsmediets store gjennomslagskraft gjør at redaksjonell omtale har stor betydning for partiene.

Departementet vil gjøre en endring i NRK-plakaten. Plakatens første pilar har overskriften *NRK skal understøtte og styrke demokratiet*.

Plakatens pkt 1 b) har følgende ordlyd:

"NRK skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser."

Departementet legger opp til at dette punktet får følgende tillegg:

NRK skal ha en bred og balansert dekning av politiske valg. Samtlige partier og lister over en viss størrelse omtales normalt i den redaksjonelle valgdekningen.

Endringen i punkt 1 b) innebærer ikke at alle partier og lister som stiller til valg, vil være garantert redaksjonell omtale i fjernsyn. Antall lister som stiller til valg, tilsier i seg selv at NRK ikke kan gi redaksjonell omtale til alle.

Meldingen understreker at i likhet med oppfølgingen av de andre innholdskravene som NRK-plakaten setter for Norsk rikskringkasting, er det kringkastingsjefen som NRKs redaktør som har det hele og fulle ansvar i tråd med prinsippene i Redaktørplakaten.

Departementet vil for ordens skyld også understreke at forutsetningen om at også mindre partier skal ha omtale, ikke innebærer noe krav om likebehandling når det gjelder dekningen av partiene.

NRK-plakaten skal i sin helhet inntas i NRKs selskapsvedtekter, jf. St.meld. nr. 6 (2008–2009) NRK-plakaten – NRKs samfunnsoppdrag. Departementet legger til grunn at den foreslåtte endringen i NRK-plakaten gjør at kringkastingslovens forbud mot politisk reklame kan videreføres, uavhengig av EMDs dom i TV Vest-saken.

Formålet med endringen i NRK-plakaten er ifølge meldingen å sørge for mangfold i den politiske debatten ved å legge til rette for at partier over en viss størrelse normalt kommer til orde i fjernsynsmediet. Departementet mener at dette kan begrunnes i myndighetenes ansvar for å "lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale", som er slått fast i det nye grunnlovsvernet av ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 sjette ledd.

1.6 Frikanalen

Siden 2003 er Frikanalen etablert. Frikanalen er de frivillige organisasjonenes egen fjernsynskanal. Departementet ser det som naturlig at Frikanalen kan være en aktuell ytringskanal også for mindre partier og lister.

Departementet vil i dialog med kanalen støtte opp om Frikanalens muligheter til å fylle en slik rolle.

1.7 Andre alternativer

Flere land i Europa praktiserer at både allmennkringkastere og kommersielle kringkastere må avgi gratis sendetid til partier og lister som stiller til valg.

Departementet anser samlet sett at tiltakene beskrevet i denne meldingen innebærer at Norge ivaretar hensynet til EMDs dom av 11. desember 2008 på en tilfredsstillende måte. Departementet anser den britiske løsningen med gratis sendetid for politiske partier som mest aktuell, dersom det blir nødvendig med ytterligere tiltak. En slik ordning bør eventuelt også omfatte de kommersielle norske kringkasterne. Departementet har imidlertid i denne omgang ikke sett dette som aktuelt.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til NRK-plakaten som gir uttrykk for NRKs samfunnsoppdrag. NRK-plakaten er Stortingets mulighet til å diskutere NRKs virksomhet og oppdrag. Stortinget sluttet opp om innholdet i plakaten da denne ble lagt fram for Stortinget i St.meld. nr. 6 (2007–2008). Departementet foreslår nå en tilføyelse til plakaten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til den foreslåtte tilføyelsen som departementet har lagt fram. Formålet med endringen i NRK-plakaten er å sørge for mangfold i den politiske debatten ved å legge til rette for at partier over en viss størrelse normalt kommer til orde i fjernsynsmediet. Flertallet er også kjent med dommen fra EMD av 11. desember 2008. Det grunnleggende premisset i dommen var at for Pensjonistpartiet var politisk reklame den eneste muligheten til å få TV-dekning i valgkampen i 2003.

Flertallet viser til at Stortinget i 2008 behandlet og vedtok lov om redaksjonell frihet i media som lovfester redaktørplakaten og slår fast at redaktøren skal lede den redaksjonelle virksomheten og ta avgjørelser i redaksjonelle spørsmål.

Flertallet viser også til at etter at TV Vest sendte politisk reklame for Pensjonistpartiet i valgkampen 2003, har man i tillegg til å etablere NRK-plakaten også fått en egen frikanal gjennom det digi-

tale bakkenettet. Frikanalen er for alle organisasjoner og foreninger som ønsker å kringkaste gjennom fjernsyn. Det digitale bakkenettet har dekning i praktisk talt hele landet.

Flertallet viser også til avtale inngått mellom Kultur- og kirke departementet, der departementet gir Frikanalen til sammen 3,5 mill. kroner i driftsstøtte for 2009. I avtalen heter det også at departementet med forbehold om Stortingets budsjettvedtak også vil gi Frikanalen 3,5 mill. kroner i driftsstøtte for 2010. I 2011 får Frikanalen 2 mill. kroner i drifts- og investeringsstøtte og deretter en årlig driftsstøtte på 1 mill. kroner. Som ledd i dette skal Frikanalen være en reell ytringskanal for samtlige partier og lister. I de tre siste ukene før valg skal disse gis prioritet. Frikanalen skal også søke å få på plass muligheter for regionaliserte sendinger i forbindelse med lokalvalg slik at lokale partier og lister kan bruke Frikanalen til å slippe til på TV. Flertallet mener dette er en meget god avtale som sikrer Frikanalens viktige funksjon.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser positivt på at departementet vil sende på høring et forslag om å innføre formidlingsplikt for Frikanalens sendinger i alle kringkastingsnett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter Regjeringens begrunnelse og forslag til tilføyelse til NRK-plakaten slik dette fremkommer i meldingen.

Flertallet slutter seg til meldingens konklusjon om at tilføyelsene i NRK-plakaten er i samsvar med lov 13. juni 2008 nr. 41 om redaksjonell frihet i media. Flertallet viser til at lov om redaksjonell frihet § 4 ikke er til hinder for at eieren kan legge overordnede føringer på mediets redaksjonelle profil og formål. Tilføyelsen innebærer ikke noe inngrep i kringkastingsjefens redaksjonelle frihet etter lov om redaksjonell frihet § 4 eller i kringkastingsjefens ansvar for løpende programvirksomhet etter kringkastingsloven § 6-3.

Flertallet understreker for øvrig at kringkastingsloven, som slår fast at politisk reklame er forbudt, fortsatt gjelder, og at EMDs kjennelse ikke inneholder noen uttalelser om at det generelle reklameforbudet må oppheves.

Flertallet mener samlet sett at tiltakene beskrevet i denne meldingen innebærer at Norge ivaretar hensynet til EMDs dom av 11. desember 2008 på en tilfredsstillende måte. Flertallet viser til beskrivelsen i meldingen av løsninger valgt i andre land og anser den britiske løsningen som mest aktuell, dersom det blir nødvendig med ytterligere tiltak.

En slik ordning bør eventuelt også omfatte de kommersielle norske kringkasterne. Flertallet viser for øvrig til det digitale bakkenettet og legger til grunn at departementet fortsatt vil legge til rette for at organisasjoner og foreninger, herunder politiske partier, kan komme til uttrykk gjennom Frikanalen. Etter flertallets oppfatning er muligheten for de små partiene til å ytre seg gjennom fjernsynsmediet i dag bedret sammenliknet med 2003, og de foreslåtte tiltakene fra Regjeringen ivaretar premissene i dommen fra EMK på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet med en del forbehold og endringsforslag sluttet seg til NRK-plakaten. Disse medlemmer mener det er relevant for Stortinget og gir uttrykk for hva som skal være NRKs samfunnsoppdrag – og vesentlige trekk ved programprofilen. Disse medlemmer vil imidlertid ta avstand fra forsøk fra politisk hold på å detaljregulere innholdet i det enkelte program. Disse medlemmer ser dette fremlegget fra Regjeringen som et eksempel på dette: Man ønsker å redigere detaljer i NRKs valgsendinger.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2008 behandlet og vedtok lov om redaksjonell frihet i media. Disse medlemmer mener forslaget som Regjeringen nå fremmer, strider mot denne lov.

Disse medlemmer viser også til dommen avsagt i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg 11. desember 2008 vedrørende politisk reklame på norsk fjernsyn (TV Vest & Rogaland Pensjonistparti vs. Norge, saksnr. 21132/05). Disse medlemmer mener at endringen i NRK-plakaten ikke er i tråd med dommen fra EMD.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har tatt opp en rekke forslag i Stortinget om å tillate politisk TV-reklame. Dommen i EMD har styrket disse medlemmer i overbevisningen om at dette har vært riktig.

Disse medlemmer mener dette er en sak som handler om ytringsfrihet – politisk ytring gjennom reklame. Politisk ytring er prinsipielt noe helt annet enn journalistikk (og kan således ikke reguleres gjennom NRK-plakaten alene). Ytringenes kanaler er mange – og reklame er en av dem. Disse medlemmer mener det er et uakseptabelt inngrep i ytringsfriheten å forby ytring i et bestemt medium.

Disse medlemmer mener også det er betimelig å påpeke at forbudet mot politisk TV-reklame er langt bredere enn politiske partiers budskap i valgkamp. Det rammer enhver som ønsker å opplyse om noe som har samfunnsmessig eller "politisk" konsekvens. Det gjelder uavhengig av valgene, og det rammer også svar på det offentliges informasjonskampanjer. Et eksempel er at staten kan "reklamere" for

sine syn i TV2, mens den som er uenig, ikke kan komme til orde på denne måten.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot de foreslåtte endringer i NRK-plakaten.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen ikke bare vil detaljregulere det politiske innhold i NRK, men også i Frikanalen. Disse medlemmer finner dette oppsiktsvekkende, og tar sterk avstand fra dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at Regjeringen har inngått en avtale med Frikanalen om å reservere plass til de politiske partienes egenproduserte programmer i en periode av tre uker før hvert valg. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen har stilt i utsikt bevilgninger over statsbudsjettet i de kommende år i størrelsesorden 10 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener det er uproblematisk at partiene produserer egne program om sin politikk, og at dette distribueres av eksempelvis Frikanalen, men merker seg med ettertanke at dette skal skje i en kanal som ikke har noen redaksjonell ledelse i tradisjonell forstand. Disse medlemmer tror også dette kan være et positivt bidrag til å gjøre Frikanalen kjent og anvendt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener imidlertid denne avtalen fremstår som meget problematisk med hensyn til den konkrete saken den er satt inn i, og med hensyn til frivillighetspolitikken generelt. Disse medlemmer mener det også er problematisk å forholde seg til hva slags avtale dette egentlig er, om det er et kjøp av tid, eller om det snarere er å anse som en føring koblet til en offentlig tilskuddsordning. Disse medlemmer velger så langt å se på avtalen som et uttrykk for det siste.

Disse medlemmer kan vanskelig se at Frikanalen representerer en mulighet til ytring som skulle kompensere for at man ikke får mulighet til å slippe til også i kanaler som tar betalt for reklamen. Det sentrale spørsmål i forhold til problemstillingene knyttet til ytringsfriheten, er ikke bare betalingsspørsmålet, men kanskje mer den faktiske muligheten for å slippe til.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre er også imot den instrumentelle tilnærming til frivilligheten denne avtalen demonstrerer. Gjennom bruk av statens midler legges tunge føringer for hvordan frivillighetens egen kanal skal drives. Disse medlemmer mener det ikke finnes tilsvarende eksempler der vanlige tilskudd over statsbud-

sjettet kobles til klart definerte politiske oppgaver. Disse medlemmer viser til at det har vært bred politisk enighet om at Frikanalen skulle ha tilskudd over statsbudsjettet, men at det selvsagt ikke tidligere har vært i noens tanker å binde dette opp i et avtaleforhold.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres forslag om at Frikanalen, for å opprettholde sin integritet som selvstendig kanal, i stedet for å tildeles midler som egen post på statsbudsjettet, heller skulle gis de årlige midler som kommer fra herreløs arv. Disse medlemmer noterer seg at Regjeringen i stedet bruker statens økonomiske makt overfor det som skulle være frivillighetens egen kanal.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser også til departementets brev der det bebudes en sak om gjennomføring av "must carry-prinsippet" for Frikanalen overfor alle norske fjernsynsdistributører. Disse medlemmer avventer denne saken, men vil påpeke at dette ikke er et uproblematisk grep med en rekke mulige implikasjoner. Disse medlemmer mener et slikt spørsmål ikke bør vurderes isolert, men sees i en større politisk sammenheng med hensyn til de generelle rammebetingelsene som skal gjelde i de digitale plattformene. Spørsmålet om åpning av nettene er i denne sammenheng meget relevant.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at Regjeringen har inngått en avtale med Frikanalen etter at St.meld. nr.18 (2008–2009) ble fremlagt for Stortinget. Disse medlemmer viser til at avtalen ble kjent først i den avsluttende fasen av komiteens behandling av meldingen. Disse medlemmer har merket seg uttalelsene til Medietilsynets direktør i Dagsavisen onsdag 13. mai 2009 om at "Frikanalen som politisk kanal kan få konsekvenser for Medietilsynets vurderinger av politisk reklame". Disse medlemmer mener dette burde vært belyst før inngåelse av avtalen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil peke på at NRK-plakaten ble behandlet i Stortinget for kort tid siden (februar 2009), og at det da ikke fremkom noen forslag om retningslinjer for NRKs valgkampdekning eller politiske redaksjonelle virksomhet for øvrig. Disse medlemmer mener på generelt grunnlag at NRK-plakaten ikke bør legges sterkere og mer detaljstyrende føringer enn det som

er tilfellet i dag. I særdeleshet må dette gjelde NRKs nyhetsdekning og politiske redaksjon fordi man her berører kjernepunktet for hva den redaksjonelle frihet betyr når det gjelder den offentlige debatt, ytringsfriheten og prinsippene som ligger til grunn for redaktørplakaten. Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag om å presisere at NRK skal ha en bred og balansert dekning av politiske valg, og at samtlige partier og lister over en viss størrelse omtales normalt i den redaksjonelle valgdekningen, er en selvfølge. Dette er da også bekreftet av NRKs redaktør, kringkastingssjefen, som i forbindelse med denne saken har funnet det nødvendig å gå offentlig ut for å understreke NRKs selvstendige redaksjonelle stilling. Disse medlemmer mener i tråd med dette at det ikke er nødvendig, eller riktig, å legge inn formuleringer i NRK-plakaten slik Regjeringen har foreslått.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringens begrunnelse for å fremme forslaget er å bøte på de mangler ved ytringsfriheten i Norge som Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg i sin dom av 11. desember 2008 påpeker i saken om politisk TV-reklame. Disse medlemmer er sterkt kritisk til en slik instrumentell bruk av NRK-plakaten med hensyn til den politiske dekningen kanalen skal gjøre generelt, og med hensyn til det å benytte plakaten til løse utenforliggende politiske utfordringer uten egentlig tilknytning til NRKs virksomhet spesielt. Disse medlemmer mener det bakteppet Regjeringen trekker opp for forståelsen av plakaten, representerer et overtramp når det gjelder redaktørplakatens prinsipper og den frie stilling NRK skal ha i forhold til staten som eier. Uavhengig av dette er disse medlemmer uenig i den forståelsen av dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg Regjeringen legger til grunn, og kan ikke se at de grep man søker å gjøre i denne saken, representerer noen løsning. Disse medlemmer mener dommen i realiteten angriper det norske totalforbudet mot TV-reklame, og at Regjeringen må komme tilbake til Stortinget med en sak om dette. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til behandlingen av Dokument nr. 8:58 (2008–2009) om å tillate politisk reklame på norsk fjernsyn, der dette er fremmet som forslag.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti ønsker fortsatt å opprettholde forbudet mot politisk TV-reklame. Dette medlem viser til at TV er et sterkt medium, og at det derfor er ønskelig å opprettholde et skille mellom TV og andre medier hva angår politisk reklame.

Dette medlem mener Regjeringen burde ha anket EMD-dommen.

Dette medlem er kritisk til Regjeringens fremgangsmåte i denne saken, og viser blant annet til at forslag til endring av NRK-plakaten ikke har vært ute på bred høring, slik en ellers forventer i denne type saker jf. også tidligere behandling av NRK-plakaten. Dette medlem viser til komiteens høring der det kom frem at NRK ble gjort kjent med saken først samme uke som Regjeringen foreslo å endre NRK-plakaten, noe dette medlem mener er svært oppsiktsvekkende. Til tross for at dette medlem er enig i Regjeringens syn på politisk reklame i TV, kan dette medlem ikke støtte forslaget til endring i NRK-plakaten.

Dette medlem minner om at Stortinget nylig har vedtatt "Lov om redaksjonell fridom" der det blant annet heter i § 4:

"Innanfor ramma av grunnsynet og føremålet til verksemda skal redaktøren leie den redaksjonelle verksemda og ta avgjerder i redaksjonelle spørsmål. Eigaren av medieføretaket eller den som på eigaren sine vegner leier føretaket, kan ikkje instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål, og kan heller ikkje krevje å få gjere seg kjend med skrift, tekst eller bilete eller høyre eller sjå programmateriale før det blir gjort allment tilgjengeleg."

Dette medlem viser til at dersom det blir et krav fra eieren at "Samtlige partier og lister over en viss størrelse omtales normalt i den redaksjonelle valgdekningen", vil det være en langt sterkere føring for redaksjonens politiske journalistikk enn hva som reguleres i "Lov om redaksjonell fridom i media". Dette medlem mener det er et viktig prinsipp at myndighetene ikke griper direkte inn i NRKs redaksjonelle vurderinger, og i særdeleshet ikke hva angår den politiske journalistikken.

Dette medlem legger til grunn at kringkastingslovens bestemmelse vedrørende politisk TV-reklame fortsatt gjelder. Likevel erkjenner dette medlem at EMD-dommen utfordrer norsk regelverk, men viser samtidig til at EMDs kjennelse ikke inneholder uttalelser om at det generelle reklameforbudet må oppheves. Dette medlem mener derfor at Regjeringen må ta en ny gjennomgang av saken, og fremme forslag som kan bidra til å videreføre det norske forbudet mot TV-reklame, uten at en griper inn i medienes redaksjonelle frihet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres syn vedrørende reklame for livssyn og politiske budskap på fjernsyn slik dette fremkommer av Dokument nr. 8:58 (2008–2009) og Innst. S. nr. 248 (2006–2007).

Etter komiteens medlemmer fra Høyre og Venstres syn er det ingen prinsipielle forskjeller mellom reklame for livssyn og politiske budskap og andre typer reklame på fjernsyn. Videre mener disse medlemmer at det fremstår som et paradoks å tillate én type og forby andre typer reklame på fjernsyn. Disse medlemmer ser derfor ingen grunn til at fjernsyn som medium skal skjermes for denne typen ytringer, som må anses som en del av ytringsfriheten i et demokratisk samfunn. Disse medlemmer ser likevel viktigheten av at også dette området reguleres, blant annet slik at ikke en enkelt aktør eller et parti kan kjøpe opp ett eller flere medier og på denne måten være til hinder for ytringsfriheten.

Disse medlemmer holder fast ved at dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) av 11. desember 2008 tilsier at det norske totalforbudet mot reklame for livssyn og politiske budskap, jf. kringkastingsloven § 3-1, må opphøre, og erstattes med en bestemmelse som åpner for reklame for livssyn og politiske budskap i alle medier. En slik bestemmelse bør, etter disse medlemmers mening, suppleres med reguleringer som sikrer ytringsfrihet. Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument nr. 8:58 (2008–2009).

Disse medlemmer viser videre til den foreslåtte endringen i NRK-plakaten, jf. meldingen, og at denne anføres å være Regjeringens måte å ivareta hensynet til ovennevnte dom i EMD på. Disse medlemmer er ikke enig i dette. Disse medlemmer mener videre at den foreslåtte endringen i NRK-plakaten griper inn i den redaksjonelle friheten, jf. lov om redaksjonell fridom.

Disse medlemmer registrerer at departementet ikke har gjennomført en bred høring i forbindelse med forslaget om endring av NRK-plakaten, noe disse medlemmer mener er kritikkverdig all den tid problemstillingen som reises, er av en prinsipiell art.

Disse medlemmer viser til komiteens åpne høring om saken 3. april 2009 hvor bl.a. Mediebedriftene, Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening var representert. Disse medlemmer merker seg at ovennevnte organisasjoner var sterkt kritiske til den foreslåtte endringen. Både Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag fraråder å endre NRK-plakaten slik det er foreslått i stortingsmeldingen, og viser til at endringen strider mot lov om redaksjonell fridom i media.

Disse medlemmer går på bakgrunn av ovenstående imot den foreslåtte endringen i NRK-plakaten.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

St.meld. nr. 18 (2008–2009) – NRK-plakaten – dekning av valg – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 14. mai 2009

May-Helen Molvær Grimstad

leder

Espen Johnsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Kultur- og kirkedepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 12. mai 2009

St.meld. nr. 18 (2008-2009) – Spørsmål om Frikanalen

Jeg viser til brev av 11. mai 2009 fra Familie- og kulturkomiteen om Frikanalens rolle som ytringskanal for mindre partier og lister.

Til komiteens orientering undertegnet Kultur- og kirkedepartementet 11. mai 2009 en avtale med Frikanalen v/ styreleder Trond Enger om drifts- og investeringsstøtte. Avtalen innebærer bl.a. at Frikanalen skal være en reell ytringskanal for samtlige partier og lister ved at disse skal gis prioritet i de tre siste ukene før valg. En kopi av avtalen følger vedlagt.

Avtale om drifts- og investeringsstøtte mellom Frikanalen og Kultur- og kirkedepartementet

1. FRIKANALENS SAMFUNNSOPPDRAG

Ved å sette av plass til en åpen kanal i det digitale bakkenettet har Kultur- og kirkedepartementet (heretter departementet) ønsket å sikre mangfoldet og at også ikke-kommersielle tilbud kan slippe til i et mediebilde som for en stor del er dominert av kommersielle krefter og interesser.

Kanalens oppdrag fremgår for øvrig av konsesjonsvilkårenes punkt 1 hvor det blant annet heter følgende: "Konsesjonæren plikter å stille avviklingsutstyr og linjer til disposisjon for ikke-kommersielle organisasjoner, lag og enkeltpersoner så langt kapasiteten tillater, etter objektive, ikke-diskriminerende og transparente kriterier."

Ifølge Frikanalens vedtekter er målet med Frikanalen blant annet å "styrke ytringsfriheten og det deltakende demokratiet gjennom å gi flere mulighet til å ytre seg gjennom TV-mediet."

Det vises for øvrig til konsesjonsutlysningen og øvrige konsesjonsvilkår.

2. STØTTEBELØP

Departementet gir Frikanalen til sammen 3,5 mill. kroner i driftstøtte for 2009. Departementet vil med forbehold om Stortingets budsjettvedtak også gi Frikanalen 3,5 mill. kroner i driftstøtte for 2010. I 2011 får Frikanalen 2 mill. kroner i drifts- og investeringsstøtte, og deretter en årlig driftsstøtte på 1 mill. kroner.

3. BETINGELSER FOR STØTTEN

a) Støtten er betinget av at Frikanalen oppfyller konsesjonsvilkårene og andre norske regler som vil gjelde for virksomheten.

- b) Frikanalen plikter å sende departementet et revisorbekreftet regnskap for 2009 innen 1. april 2010.
- c) Det vises til Frikanalens formål om å "styrke ytringsfriheten og det deltakende demokratiet gjennom å gi flere mulighet til å ytre seg gjennom TV-mediet". Det vises også til departementets målsetninger med en åpen kanal. Som ledd i dette skal Frikanalen være en reell ytringskanal for samtlige partier og lister. I de tre siste ukene før valg skal disse gis prioritet. Frikanalen skal også få på plass muligheter for regionaliserte sendinger i forbindelse med lokalvalg slik at lokale partier og lister kan bruke Frikanalen til å slippe til på TV.

4. MISLIGHOLD

Ved mislighold av denne avtalen kan departementet kreve tilbakeføring av utbetalt støtte.

5. OPPSIGELSE

Avtalen kan sies opp av begge parter med tre måneders varsel.

6. ØVRIGE OPPLYSNINGER

Departementet vil sende på høring et forslag om å innføre formidlingsplikt for Frikanalens sendinger i alle kringkastingsnett.

Tillegg til avtale om mellom Frikanalen og Kultur- og kirkedepartementet om investerings- og driftsstøtte

Departementet har for årene 2007, 2008 og 2009 gitt Frikanalen totalt 5,3 mill. kr i støtte. Støtten har blitt gitt bl.a. på basis av at Frikanalen tidligere har opplyst, bl.a. i møte 20. desember 2007, at man fra og med 2010 forventer å kunne drive uten statsstøtte.

På tross av dette har departementet i avtale av 11. mai 2009 med Frikanalen fastsatt følgende:

- Frikanalen får 1 mill. kr ekstra driftsstøtte for 2009
- I 2010 får Frikanalen totalt 3.5 mill. kr i driftsstøtte
- I 2011 får Frikanalen 1 mill. kr i investeringsstøtte som skal dekke kostnader knyttet til regionalisering av sendingene, samt 1 mill. kr i driftsstøtte.
- Fra og med 2012 får Frikanalen 1 mill. kr i årlig driftsstøtte.